

I. Elterelés a kábítószerrel visszaélés buncselekmények esetében (Btk. 283.§) ¹

A Btk. 283.§-a az 54/2004. (XII.13.) Alkotmánybírósági határozatot követően a nem kábítószer függő személyek tekintetében egy, míg a kábítószer-függő személyek vonatkozásában két esetben ad lehetőséget arra, hogy az elterelés igénybevételét, és igazolását követően az ügyészség vagy a bíróság a terhelttel szemben megszüntesse a kábítószerrel visszaélés miatt indult büntetőeljárást.

I./

A hatályos Btk. értelmezéséből egyértelműen következik, hogy amennyiben a terhelttel szemben kizárólag a Btk. 282.§ (5) bekezdés a./ pontjába vagy a 282/C.§ (1), (5) bekezdés a./ pontjába ütköző kábítószerrel visszaélés vétsége miatt van folyamatban eljárás, akkor – a törvényben előírt feltételek teljesítése esetén – a Btk. 283.§ alapján az eljárást meg kell szüntetni.

Értelmezési és jogalkalmazási kérdések akkor merülhetnek fel, ha – az egyébként elterelhető kábítószerrel visszaélés buncselekmény mellett – a terhelttel szemben más cselekmény miatt is eljárás van folyamatban, és ezek miatt az ügyészség egy vádiratot nyújt be a bíróságra.

A jogelmélet és joggyakorlat is egységesen foglal állást abban a kérdésben, hogy az anyagi jogi szabályok mindenkor elsőbbiséget élveznek az eljárásjogi rendelkezésekkel szemben. A bíróság az egy vádiratban szereplő cselekményeket az eljárás során egy ügyként kezeli, ilyen értelemben a bírósági szakban – egy vádirat esetében – ügyek elkülönítéséről eljárásjogi értelemben nem beszélhetünk. Ugyanakkor – figyelemmel az anyagi jogi szabályok elsőbbiségére – azt a cselekményt, amely a Btk. 283.§ alapján elterelhető, le kell választani a többitől, e vonatkozásban az eljárást fel kell függeszteni, míg a többi cselekmény esetében érdemi határozatot kell hozni.

A fenti szabály általánosan vonatkozik a kábítószer-függő és a nem kábítószer-függő személyek cselekményeire egyaránt. Speciális helyzet akkor adódik, ha a kábítószer-függő terheltet a Btk. 283.§ (1) bekezdés e./ pontja alapján elterelhető kábítószeres cselekmény mellett egy ezzel összefüggő – kétévi szabadságvesztésnél nem súlyosabban büntetendő – más cselekménnyel is vádolják. A Btk. 283.§ (1) bekezdése ugyan úgy fogalmaz, hogy a feltételek teljesülése esetén a terhelt kábítószerrel visszaélés miatt nem büntethető, ugyanakkor a jogalkotó szándékából és a jogszabály összefüggéseinek /283.§ (1) bekezdés e. és f. pontja/ vizsgálatából az következik, hogy az elterelés sikere esetén nem csak a kábítószeres cselekmény, hanem a más cselekmény miatt indult eljárást is meg kell szüntetni. Ez a gyakorlat a felsőbb bíróságokon is elfogadott.

Bár a jogszabály külön erről nem rendelkezik, a Legfelsőbb Bíróság a Bf.I.400/2001/2. számú határozatában egyértelműen kimondta, hogy nincs mód azon terhelt esetében a Btk. 283.§ alkalmazására, aki az elterelhető kábítószeres buncselekmény mellett súlyosabb kábítószerrel visszaélés buncselekményt is elkövet.

---

¹ A Pesti Központi Kerületi Bíróságon 2006. március 13-án tartott ülésen elhangzott jogértelmezési kérdések

Elofordulhat olyan fordított helyzet, amikor a bíróság kétévi szabadságvesztésnél nem súlyosabban büntetendő nem kábítószeres buncselekmény miatt jár el, és a terhelt arra hivatkozik, hogy a vád tárgyává tett cselekményt kábítószer fogyasztó magatartásával összefüggésben követte el. Ilyenkor – vád hiányában – a bíróság a kábítószeres cselekménnyel összefüggésben nem folytathat bizonyítást, és a hatályos Be. rendelkezések értelmében az (egyébként jelen nem lévo) ügyész figyelmét sem hívhatja fel a vád kiterjesztésére. Így nem kerülhet sor az elterelés alkalmazására, a kábítószer-függőséget csupán a büntetés kiszabása során lehet értékelni.

2./

2003. március 1. illetve július 1. óta a jogalkotó az elterelés lehetőségét elsősorban vádelhalasztás útján kívánja érvényre juttatni. Az ügyészség és a bíróság eltérő jogértelmezése miatt azonban több esetben is előfordul, hogy a kábítószerrel visszaélés buncselekményének minosítése a bírói jogértelmezés következtében megváltozik, és fennáll az eljárás megszüntetésnek lehetősége a kezelés vállalása esetén. A Fovárosi Ítélotábla mint másodfokú bíróság és a Legfelsőbb Bíróság a felülvizsgálat tárgyában utóbb született döntéseiben elsősorban a Be. 4.§ (2) bekezdésében foglalt bizonyítási szabályra hivatkozva ért egyet azzal, hogy kábítószer fogyasztó esetében a már meg nem lévo elfogyasztott kábítószer mennyiségnek ne legyen hatása a kábítószeres cselekmény minosítésére. Azt az álláspontot képviselik, hogy az elkövetés esetszámára, a mennyiségre, a hatóanyag tartalomra csupán bizonytalan adatok állnak rendelkezésre (amelyek egyébként jelentos módosulásán esnek át az eljárás különböző szakaszaiban), másrészt önmagában a gyanúsított-vádlotti beismero vallomás nem menti fel a hatóságokat az egyéb bizonyítékok beszerzésétől. Ez utóbbira rendszerint nincs lehetőség, ezért az ártatlanság vélelmére és a hozzá kapcsolódó bizonyítási szabályokra hivatkozva mondták ki több esetben is, hogy a kétséget a vádlott javára értékelve rendszerint vétségben lehet a büntetőjogi felelőséget megállapítani. (Fovárosi Ítélotábla 3.Bf.1854/2004/10., Legfelsőbb Bíróság Bfv.II.757/2005/5.)

3./

A Legfelsőbb Bíróság a Bfv.III.261/2005/6. számú határozata szerint a kábítószerrel visszaélés jogi szabályozásában a 2003. év március hó 1. napjával hatályba lépett változás folytán az 5/1998. BJE. számú jogegységi határozatban adott iránymutatás – mely nem tartotta irányadónak a BH 1989/8-304. szám alatti eseti döntést – a maga egészében már nem követheto. A jogegységi határozatban elvetett elobbi eseti döntésben a Legfelsőbb Bíróság azt fejtette ki, hogy a kábítószer fogyasztó esetében az egy alkalommal fogyasztás céljából az elkövető birtokában ténylegesen együtt levo kábítószer-mennyiség az irányadó a kábítószerrel visszaélés buncselekményének mennyiség szerinti minosítése szempontjából. Ennek oka az, hogy az egy alkalommal fogyasztás céljára az elkövető birtokába ténylegesen együtt levo kábítószer mennyisége fejezi ki a jogtárgy veszélyeztetettségéből adódó mennyiség. Ez ugyanis csupán számtani muvelet eredménye, a jogtárgy fokozott sérelme pedig csak akkor következik be, ha a sérelmet eloidézo mennyiségek egy időben, együtt vannak jelen. Ha ugyanis az egyes részmennyiségek az elfogyasztással folyamatosan megsemmisülnek, és ezért nem halmozódnak fel, a közegészség fokozott veszélyeztetettsége nem következik be. Ezért a buncselekmény minosítése szempontjából a nem forgalomba hozatal céljából egy személy birtokában együtt levo kábítószer mennyisége az irányadó, a meg nem lévo, elfogyasztott mennyiségeket nem lehet figyelembe venni, összegezni.

4./

A gyakorlatban több esetben előfordult, hogy a terhelt egy adott kábítószerrel visszaélés miatt indult eljárásban olyan hat hónapos megelőzo-gyógyító kezelésen való

részvételét igazolta, amelyet egy másik büntetőeljárás kapcsán folytatott. Kérdés, hogy ilyen esetben az igazolást el lehet-e fogadni. A Btk. 283.§-a a büntethetőséget megszüntető ok alkalmazásánál feltételként csak azt írja elő, hogy a terhelt az elsőfokú ítélet meghozataláig igazolja az elterelésben való részvételét. Nyilvánvalóan a megelőző-gyógyító kezelést az elkövetés után kell teljesíteni, ellenkező esetben ugyanis az intézmény eleve nem érheti el célját. Azt azonban semmi nem indokolja, hogy csak az a kezelés legyen elfogadható, amelyet kifejezetten az adott büntetőeljárás keretében teljesített a vádlott.

5./

Mint arról fentebb már volt szó, a jogelmélet és -gyakorlat viszonylag egységesen foglal állást abban a kérdésben, hogy az anyagi jogi szabályok megelőzik az eljárásjogot, különösen így van ez, ha büntethetőséget kizáró vagy megszüntető okról van szó. A Btk. 283.§-a nem írja elő, hogy a megelőző-gyógyító kezelésen a vádhalasztás vagy az eljárás felfüggesztésének időtartama alatt kell részt venni. Amennyiben akár a vádhalasztás, akár a felfüggesztés ideje eredménytelenül telik el, a törvény ehhez csak eljárásjogi következményeket fűz: nevezetesen vádat kell emelni, az eljárást folytatni kell. Az anyagi jog elsőbbőségéből ugyanakkor az következik, hogy amennyiben a terhelt az elsőfokú ítélet meghozatala előtt okirattal igazolja a hat hónapos kezelést, úgy vele szemben az eljárást büntethetőséget megszüntető ok miatt meg kell szüntetni.

Így például, ha a vádhalasztás egyéves időtartama alatt a terhelt a kezelésen való részvételből csupán négy hónapot tud igazolni, az ügyészségnek vele szemben vádat kell emelnie. Ugyanakkor ez nem zárja ki, hogy a vádlott folytassa a kezelésen való részvételt, és két hónappal később (a korábbi négy hónappal együtt) már igazolni tudja a hat hónapos időtartamot. Ekkor a bíróságnak megszüntető határozatot kell hoznia. Ugyanez a helyzet, ha a bírósági szakban az eljárás egy éves felfüggesztése alatt kevesebb, mint hat hónapot vesz részt a kezelésben. A bíróság ekkor az eljárásjogi szabályoknak megfelelően folytatni köteles az eljárást, az elsőfokú ítélet meghozataláig azonban a vádlottnak lehetősége van igazolni a hat hónapos kezelést. Feltétel azonban, hogy a kezelés folyamatos legyen.

Ezt az álláspontunkat erősítette meg a Büntetőeljárásról szóló törvény legutóbbi, 2006. július 1-jével hatályos módosítása is a Be. 227.§ (4) bekezdés a./ pontjának, valamint a Be. 266.§ (6) és (7) bekezdésének megváltoztatott szövegével. *(lásd a 2006. évi LI. Törvény 106.§ és 120.§ és a hozzá fűzött miniszteri indoklás)*

6./

Azokban az esetekben, amikor a bíróság egy vádlott büntetőjogi felelősségét jogerosen megállapítja kábítószerrel visszaélés bűncselekmény miatt (amely fogyasztói magatartásával függ össze), az azonos terhelttel szemben benyújtott újabb vád esetében vizsgálni kell, hogy a hasonló elkövetési magatartás nem esik-e abba a korábbi vád tárgyává tett időszakba, amely már elbírálásra került. Ebben az esetben ugyanis ítélt dologról lévén szó, az újabb eljárást meg kell szüntetni.

Budapest, 2006. június 15.

Dr. Frech Ágnes